

E D I T U R A S C R I P T U M[®]

Responsabilitatea etică în luarea deciziilor

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SCHIRRMACHER, THOMAS

Responsabilitatea etică în luarea deciziilor / Thomas Schirmacher. -

Oradea: Scriptum, 2011

ISBN 978-973-1813-35-6

174.4:159.947.2

**responsabilitatea
etică
în luarea
deciziilor**

Cele trei aspecte ale fiecărei decizii

Thomas Schirrmacher

Editura Scriptum®
Oradea

Ediția originală publicată în Germania sub titlul
Führen in ethischer Verantwortung. Die drei Seiten jeder Entscheidung.
© 2002 Thomas Schirmmacher

Ediția în limba română, publicată cu permisiune, sub titlul
Responsabilitatea etică în luarea deciziilor
de Thomas Schirmmacher

© 2011 Editura Scriptum®
str. Lăpușului nr. 28, 410264 Oradea - Bihor
Tel./Fax/Robot: 0359-412.765, Tel./Robot: 0259-457.428
E-mail: scriptum@scriptum.ro
Pagina web: WWW.SCRIPTUM.RO

Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediții în limba română.
Prima ediție în limba română.

Cu excepția situațiilor când se specifică altfel,
toate citatele biblice folosite sunt traducerea D. Cornilescu.

*Orice reproducere sau selecție de texte din această carte
este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Scriptum, Oradea.*

ISBN 978-973-1813-35-6

Tiparul executat în U.E.



CAPITOLUL I

A iubi, a gândi, a munci

1.1	Creștinii ce ocupă funcții de conducere iubesc cu pasiune.....	11
	<i>Dumnezeu este dragoste</i>	11
	<i>Porunca de a iubi: Dragostea ca împlinire a sistemului de valori</i>	13
	<i>Limitele protejează dragostea, dar nu o creează</i>	15
	<i>Dragostea de semeni sau iubirea de sine?</i>	17
1.2	Creștinii ce ocupă funcții de conducere gândesc și învață în permanență.....	23
	<i>Dumnezeu gândește</i>	24
	<i>Creștinul este un om care gândește</i>	25
	<i>Slujba rațională („dubovnicească“)</i>	29
	<i>A gândi pentru realitate</i>	32
	<i>A învăța toată viața</i>	33
1.3	Creștinii ce ocupă funcții de conducere muncesc cu plăcere...	36
	<i>Dumnezeu lucrează: Perspectiva biblică asupra muncii se întemeiază pe asemănarea omului cu Dumnezeu</i>	36
	<i>Demnitatea muncii</i>	38
	<i>Munca în Grădina Eden</i>	41
	<i>Valoarea muncii</i>	42
	<i>Autoritatea înseamnă muncă</i>	44
	<i>Repartizarea muncii în Dumnezeire și umanitate</i>	46
	<i>Limitele muncii: odihnă și muncă</i>	47
	<i>Munca provine de la Dumnezeu:</i>	
	<i>Fără Dumnezeu nu există muncă</i>	49

<i>A lucra pentru Dumnezeu</i>	50
<i>A lucra pentru alții</i>	52
<i>Povara muncii</i>	54
1.4 Cele trei laturi ale fiecărei decizii.....	56

CAPITOLUL 2

Decizii normative

2.1 A lua decizii normative înseamnă a stabili valori și a trasa limite.....	59
<i>Valori și credință</i>	59
<i>Există oameni lipsiți de etică?</i>	60
<i>Izvoarele eticii evanghelice</i>	62
<i>Concluzii din Biblie</i>	66
2.2 A lua decizii normative înseamnă a aplica și a transpune	69
<i>Diversitatea poruncilor</i>	69
<i>Cele cinci planuri ale legii</i>	70
<i>Legile particulare și etica de principiu</i>	72
<i>Valorile sunt „doar“ un cadru</i>	78
<i>Nevoia de îndrumare în aplicarea Scripturii</i>	86
2.3 A lua decizii normative înseamnă a-ți cunoaște propriile responsabilități	89
<i>Cele patru mandate</i>	89
<i>Funcțiile diferite ale celor patru mandate</i>	94
<i>Diferite aspecte ale celor patru mandate (de Karl Schock)</i>	96
<i>Separarea dintre Biserică și stat</i>	96
<i>Conlucrarea celor patru mandate</i>	100
<i>Pericolul ca mandatele să-și depășească limitele. Exemple</i>	102

CAPITOLUL 3

Decizii situaționale

3.1 A lua decizii situaționale înseamnă a cântări	105
<i>De la etica normativă la cea situațională</i>	105
<i>Conflictul etic</i>	109

<i>Exemplu: A minți pentru a salva viața</i>	110
<i>Exemplu: Porunca referitoare la Sabat</i>	112
<i>Justificarea deciziei în favoarea poruncii mai înalte</i>	114
<i>A decide fără a fi profet</i>	121
<i>În domeniul secular</i>	122
<i>Conflictul dintre îndatoriri și compromisul</i>	125
<i>Păcate mai mici și păcate mai mari</i>	126
<i>Cum reacționăm față de păcat?</i>	128
3.2 A lua decizii situaționale înseamnă a fi înțelept.....	130
<i>Poruncă și înțelepciune</i>	130
<i>Proverbe prezente în Biblie</i>	132
<i>„Etica situațională“ a înțelepciunii</i>	133
<i>Sfătuirea este esențială</i>	134
<i>Urmările acțiunilor noastre</i>	138
<i>Despre consecințialism</i>	141

CAPITOLUL 4

Decizii existențiale

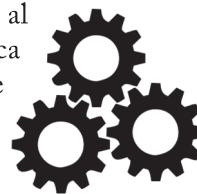
4.1 A lua decizii existențiale înseamnă a interioriza	146
<i>Atitudinea interioară în Vechiul Testament</i>	146
4.2 A lua decizii existențiale înseamnă a acumula experiență	151
4.3 A lua decizii existențiale înseamnă a avea compasiune și a cultiva relații	153
4.4 A lua decizii existențiale înseamnă în același timp acuzare și apărare	157
4.5 A lua decizii existențiale înseamnă a acționa conform propriei personalități	162
<i>Dumnezeu ne-a dat o personalitate inconfundabilă</i>	163
<i>Exemplu: Revelarea lui Dumnezeu în Cuvântul Său prin personalitatea oamenilor</i>	164
<i>Importanța experienței în înțelegerea revelației lui Dumnezeu</i> .	166
4.6 A lua decizii existențiale înseamnă a decide „singur“	168

CAPITOLUL 1

A iubi, a gândi, a munci

Îți vine greu să te gândești și la alte persoane în afară de tine? Ți se pare prea complicat să iubești pe cineva? Nu îți surâde ideea să gândești și să muncești în același timp? Preferi soluțiile comode și simple, în schimbul unui efort susținut și o analiză atentă pentru a ajunge la cea mai bună decizie din toate punctele de vedere? Atunci cartea aceasta nu este cea pe care o cauți! Dar stai puțin! Dacă descrierea de mai sus ți se potrivește înseamnă totodată și că nu te dovedești a fi un creștin potrivit pentru o poziție de conducere. Dar dacă totuși ai ajuns în această poziție, fără îndoială că drumul parcurs de tine nu a fost unul ușor. Căci nu poți fi lider dacă ție îți vine greu să te gândești la alții și dacă reflecția și munca nu îți aduc împlinire. Însă dacă iei în serios, nu numai poziția de conducere, ci și statutul tău de creștin, înseamnă că ai foarte clar în minte ce urmărești și ești conștient că trebuie să iubești, să gândești și să muncești mai mult decât alții. Însuși Isus Cristos a devenit Mântuitorul nostru nu alegând un drum ușor, ci punându-Se pe Sine în slujba oamenilor, mergând până la jertfirea supremă.

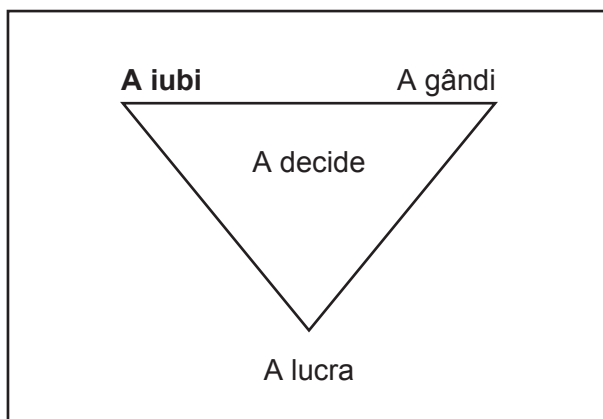
Înainte de discuta pe larg aspectul concret al luării unei decizii, este important să așezăm ca temelie trei principii. Tot ceea ce urmează se bazează pe următoarele trei premise, și anume omul trebuie să fie gata (1) să iubească, (2) să raționeze și (3) să muncească. În fiecare din



aceste trei aspecte pornim de la faptul că Dumnezeu Însuși iubește, raționează și lucrează. Dacă ești deja convins de acest lucru, poți să treci direct la problema luării unei decizii corecte, care este discutată în *Capitolul 2*.

Anumite paragrafe ale cărții vor cuprinde subcapitole intitulate: „*Cum poate fi transpus acest lucru într-un context secular?*” Aici vom prezenta exemple și modalități prin care convingerile creștine pot fi aduse în dezbatere cu oameni care nu împărtășesc fundamentul și limbajul credinței creștine. Ne vom ocupa pe larg de acest aspect discutând nevoia de a traduce în practică valorile normative într-o situație concretă (*Capitolul 2.2*). Este important însă ca această perspectivă să nu ducă la crearea unei rupturi între „trăirea în credință” și „trăirea în lume”; dimpotrivă, aplicarea practică a credinței noastre în viața de zi cu zi ar trebui să fie cu atât mai motivată. Întrebarea „Cum poate fi transpus acest lucru într-un context secular?” primește un răspuns conform fiecărei situații și secțiuni în parte...

Secțiunile prezentate sub titlul „*Exemplu din domeniul economic*” (*familial, ecleziastic, socio-politic*) oferă exemple concrete din cele patru domenii ale vieții, prezentate pe larg în partea a doua a *Capitolului 2*. Întrucât deciziile etice din orice domeniu al vieții au aceleași trăsături esențiale, exemplele date au menirea de-a ne ajuta să facem cu succes saltul de la lucruri familiare la situații noi.



1.1 Creștinii ce ocupă funcții de conducere iubesc cu pasiune

Dumnezeu este dragoste

Etica creștină este o etică a dragostei¹, deoarece „Dumnezeu este dragoste“ (1 Ioan 4: 8, 16). El este „Dumnezeul dragostei“ (2 Cor. 13:11), iar Isus este „dragostea lui Dumnezeu față de noi“ (1 Ioan 4:9). Prin urmare, dragostea își are obârșia în Ființa lui Dumnezeu: „dragostea este de la Dumnezeu“ (1 Ioan 4:7). În același timp, Dumnezeu „Își găsește plăcerea în dragoste“ (Osea 6:6; tr. Martin Luther – n.trad.). Datorită acestui fapt, a fi „în Dumnezeu“ și a fi „în dragoste“ înseamnă același lucru: „Dumnezeu este dragoste; și cine rămâne în dragoste, rămâne în Dumnezeu, și Dumnezeu rămâne în el“ (1 Ioan 4:16).

Un rol esențial în ancorarea iubirii în Ființa lui Dumnezeu îl are caracterul treimic al Dumnezeirii. În dragoste e nevoie de cel puțin doi; existența celei de-a doua persoane este întotdeauna necesară. Prin urmare, un Dumnezeu distinct de Sfânta Treime poate iubi doar dacă a creat o ființă la care să se poată relaționa. Așadar, religiilor monoteiste, altele decât creștinismul, precum iudaismul post-biblic sau islamul, le este foarte greu să prezinte dragostea ca însușire eternă a naturii lui Dumnezeu, un atribut de altfel preexistent actului Creației. Însă Dumnezeul pe care Îl prezintă Biblia, ca Sfântă Treime, din veșnicie găsește în Sine pe acel Celălalt la care să se raporteze în dragoste. În acești termeni descrie textul din Ioan 17:24 dragostea cu care Tatăl Îl iubește pe Fiul de dinainte de crearea lumii: „Tată... Tu M-ai iubit înainte de întemeierea lumii.“

Dragostea perihoretică din Sfânta Treime constituie așadar esența a ceea ce înseamnă iubirea și este punctul de plecare pentru definirea iubirii și eticii creștine. Persoanele Sfintei Treimi vorbesc

1 În lucrarea mea *Ethik* (ediția a 2-a, 3 vol., Hamburg, 2001), m-am ocupat în detaliu de multe dintre chestiunile abordate în această carte privite din perspectiva eticii teologice. Așadar, sugerez consultarea lucrării respective pentru cine dorește urmărirea unor discuții mai profunde, și nu doar discutarea aspectelor practice ale luării unei decizii.

una cu alta, gândesc împreună, se supun una celeilalte, acționează una în numele celeilalte, se preocupă una de alta, se slăvesc una pe alta (și exemplele ar putea continua), iar toate aceste acțiuni sunt raportate – atât în planul Dumnezeirii, cât și în lumea noastră umană – la actul iubirii. Dacă, în calitatea sa de chip al lui Dumnezeu, omul poate să vorbească, să gândească, să planifice, să acționeze și să fie preocupat de ceva, atunci toate aceste însușiri și abilități sunt de la început îndreptate spre dragoste. Karl Bernhard Hundeshagen, rector al Universității din Berna, scria încă din 1853 despre acest lucru: „Enorma importanță culturală a învățaturii creștine despre Dumnezeu ca Treime constă în faptul că în această învățătură sunt oferite condițiile pentru deplina realizare a ideii de umanitate.”¹

Cum poate fi transpus acest lucru într-un context secular?

Creștia se întemeiază pe relații, prin urmare toate valorile sunt în mod reciproc determinate de iubire ca relație desăvârșită. La fel cum cancelarul german și miniștrii își asumă prin jurământ anumite responsabilități la instalarea lor în funcții, în aceeași măsură avem și noi responsabilitatea să-i protejăm pe ceilalți, și pe noi înșine – bineînțeles –, de nedreptăți și totodată să urmărim beneficiul celorlalți, și implicit pe-al nostru. Nu se pot stabili valori independente de raportarea la cei din jur. Toate valorile sunt înrădăcinate în realitatea faptului că omul este incapabil să trăiască absolut singur – este suficient să ne gândim la faptul că forma cea mai cumplită de tortură este izolarea. Din cunoscuta „Regulă de aur” a lui Isus reiese clar că putem trăi cu adevărat doar dacă trăim pentru alții și alții trăiesc pentru noi: „Tot ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi la fel” (Matei 7:12).

1 Karl Bernhard Hundeshagen, *Ueber die Natur und geschichtliche Entwicklung der Humanitätsidee in ihrem Verhältnis zu Kirche und Staat*, Berlin, 1853, p. 29; vezi, de asemenea, recunoașterea importanței acestui citat în Theodor Christlieb, „Carl Bernhard Hundeshagen: Eine Lebensskizze“, *Deutsche Blätter*, 1873, p. 673-700, aici p. 698.

Porunca de a iubi: Dragostea ca împlinire a sistemului de valori

Porunca dragostei izvorăște din dragostea lui Dumnezeu.¹ În lucrarea sa fundamentală asupra noțiunii de dragoste în Noul Testament, Wilhelm Lütgert făcea următoarea remarcă: „Prin faptul că dragostea este poruncită se subliniază caracterul ei absolut obligatoriu. Este o condiție ce trebuie împlinită și implică supunere. Obiecția care se aduce – caracteristică în primul rând gândirii lui Kant – este că omului îi pot fi impuse doar acțiuni exterioare, dar nu și dragostea.”² În final, conform acestei perspective, dragostea este o alegere liberă a voinței și un instinct lăuntric profund, aproape inconștient. Deși Lütgert nu contrazice această obiecție, el consideră tocmai de aceea dragostea ca ceva ce noi înșine nu putem crea; dragostea presupune existența unui Dumnezeu al dragostei: „Prin urmare, dragostea poate fi pretinsă doar de acela care poate să o și trezească. Ea este în primul rând ceva oferit, înainte de a fi ceva pretins. Înainte de a fi îndatorire, dragostea este dar; ea este mai întâi dăruită, și doar apoi poruncită. Ea se naște doar din dragoste și răspunde întotdeauna cu dragoste [*Gegenliebe*]. De aceea, ea poate fi doar darul Creatorului, un ecou al iubirii Sale; iar această dragoste este ea însăși creatoare, de vreme ce izvorăște din Cel ce pe toate le-a creat. În ce privește dragostea, se adeverește regula lui Augustin³: «Mai întâi dăruiește ceea ce preținzi și apoi cere orice dorești.»⁴

1 Cele mai bune studii pe care le cunosc, consacrate conceptului de „dragoste” în Noul Testament, sunt: Wilhelm Lütgert, *Die Liebe im Neuen Testament*, Gießen, 1986 (reeditare a lucrării publicate în Leipzig, în 1905) – redată într-o formă prescurtată în Wilhelm Lütgert, *Schöpfung und Offenbarung*, Gießen, 1984 (ediția inițială Gütersloh, 1934), p. 375-398; Leon Morris, *Testaments of Love: A Study of Love in the Bible*, Grand Rapids [MI], 1981; Benjamin B. Warfield, „The Terminology of Love in the New Testament”, în *The Princeton Theological Review*, 1918, nr. 16, p. 1-45, 153-203 – studiu publicat ulterior în Benjamin B. Warfield, *Biblical Doctrines*, Edinburgh, 1988 (reeditare a lucrării din 1929), p. 511-597.

2 Wilhelm Lütgert, *Ethik der Liebe*, Gütersloh, 1938, p. 30.

3 Afirmatia citată este o rugăciune pe care Augustin o adresează lui Dumnezeu.

4 *Ibid.*

De aceea, dubla poruncă referitoare la dragoste – de a-L iubi pe Dumnezeu și de a-mi iubi aproapele – se află în centrul legii vetero-testamentare. Acest fapt este subliniat adesea de Martin Luther în *Micul Catehism*, atunci când explică Cele Zece Porunci.¹ Nu este vorba așadar de două porunci separate, ci propriu-zis de una și aceeași poruncă.²

Prin urmare, porunca de a iubi nu este o poruncă oarecare; de fapt, fiecare poruncă și fiecare decizie își găsește semnificația în dragoste și este orientată înspre dragoste.³ Iată de ce scrie Pavel: „ținta poruncii este dragostea, care vine dintr-o inimă curată, dintr-un cuget bun, și dintr-o credință neprefăcută“ (1 Tim. 1:5); iar într-un alt loc, „Să nu datorați nimănui nimic, decât să vă iubiți unii pe alții: căci cine iubește pe alții, a împlinit Legea. De fapt: «Să nu comiți adulter, să nu furi, să nu faci nicio mărturisire mincinoasă, să nu poftești» și orice altă poruncă mai poate fi, se cuprind în porunca aceasta: «Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.» Dragostea nu face rău aproapelui: dragostea, deci, este împlinirea Legii“ (Rom. 13:8-10). Dragostea este împlinirea Legii, așadar există o singură poruncă, și anume aceea de a iubi (Rom. 13:8). Acela care într-adevăr împlinește porunca dragostei, va împlini „în mod automat“ întreaga Lege. Pavel citează ca exemplu doar patru dintre Cele Zece Porunci (Rom. 13:9), iar atunci când amintește a zecea poruncă, el folosește doar o formă prescurtată a ei („Să nu poftești“).

După ce dă ca exemple câteva dintre Cele Zece Porunci, Pavel adaugă imediat: „și orice altă poruncă mai poate fi“ (Rom. 13:9), arătând astfel că se referă în principiu la toate poruncile și rânduielile. Toate acestea sunt rezumate în porunca „Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.“ Această rostire își are originea în însăși Legea vetero-testamentară (Lev. 19:18). Faptul că dragostea este împlinirea

1 În lucrarea *Die Theologie Martin Luthers nach seinen Predigten*, Göttingen, 1988, p. 305-314, 406-417, Ulrich Asendorf arată că aceeași idee este exprimată de Luther și în nenumărate predici.

2 Ioan argumentează pe larg acest lucru în prima sa epistolă (în special 1 Ioan 4:4 - 5:3).

3 Vezi, de asemenea, Wilhelm Lütgert, *Die Liebe im Neuen Testament*, loc. cit., p. 82-85.

Legii nu este un principiu nou, adus de Noul Testament, ci este chiar esența Legii date în Vechiul Testament. Cele Zece Porunci sunt doar aplicații concrete ale poruncii de a iubi; căci acela care Îl iubește pe Dumnezeu, I se va închina doar Lui, iar cel care își iubește aproapele, nu-l va jefui, minți sau ucide.

Iacov se folosește de același text din Vechiul Testament pentru a rezuma înțelesul tuturor poruncilor și pentru a explica Cele Zece Porunci din perspectiva dragostei. După ce în capitolul 2:1-8, Iacov dă exemple practice despre modul în care în comunitatea respectivă unii creștini mai săraci erau dezavantajați, el continuă astfel: „Dacă împliniți legea împărătească, potrivit Scripturii: «Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși», bine faceți. Dar dacă aveți în vedere fața omului, faceți un păcat și sunteți osândiți de Lege ca niște călcători de lege. Căci cine păzește toată Legea și greșește într-o singură poruncă, se face vinovat de toate. Căci Cel ce a zis: «Să nu comiți adulter», a zis și: «Să nu ucizi.» Acum, dacă nu comiți adulter, dar ucizi, te faci călcător al Legii. Să vorbești și să lucrezi ca niște oameni care au să fie judecați de o lege a slobozeniei“ (Iac. 2:8-12).

Când cineva sare peste un zid, indiferent de locul în care a ales să-l sară, ea sare de fapt peste întregul zid. Zidul Legii este porunca dragostei, care poate fi încălcată în mai multe feluri. Expresia „legea împărătească“ se referă la acea lege care le guvernează pe toate celelalte – altfel spus, domnește asupra lor. Datorită faptului că Legea este determinată de dragoste, porunca dragostei devine „legea împărătească“ și „legea slobozeniei“ – de altfel, cea de-a doua expresie se referă totodată și la întregul Cuvânt al lui Dumnezeu.

Limitele protejează dragostea, dar nu o creează

Din acest motiv, poruncile lui Dumnezeu și valorile fundamentale ale acestei creații nu pot ajunge niciodată în conflict cu dragostea. Atunci însă când granițele sunt depășite, dragostea este în pericol. Iată de ce scrie Pavel: „Roada Duhului, dimpotrivă, este: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credințioșia, blândețea, înfrânarea poftelor. Împotriva acestor lucruri nu este lege“ (Gal. 5:22-23).

Deși afirmația este adevărată, trebuie respinsă interpretarea greșită conform căreia legea, prin ea însăși, poate făuri dragostea. De exemplu, porunca poate apăra căsnicia de adulter, ură și așa mai departe. Adevărata dragoste conjugală va împlini cerințele Legii cu privire la partenerul de viață, însă dragostea în căsnicie presupune în esență cu mult mai mult decât atât. Ceea ce soțul și soția sunt și fac, datorită dragostei lor unul pentru altul, nu poate rezulta doar dintr-o împlinire a poruncilor, ci este urmarea unei relații personale dintre doi oameni care se deosebesc de toți ceilalți oameni. Legea se aseamănă cu o casă care trebuie construită cu foarte multă grijă, în timp ce dragostea este reprezentată de cei care o locuiesc, aceștia fiind în primul rând cei care dau scop casei. Cel care este preocupat doar de respectarea Legii, se aseamănă cu un arhitect care proiectează o casă doar de dragul proiectării, uitând că scopul pentru care o casă există este acela de a sluji unor oameni ca locuință și adăpost. În cartea Iov găsim următoarele cuvinte: „Nu am părăsit porunca buzelor Lui; am păzit cuvintele gurii Lui, [împlinind] mai mult decât ceea ce aș fi fost dator să fac“ (23:12, trad. Martin Luther). Dragostea lui Iov față de săraci, descrisă în acest context, a trecut dincolo de ceea ce Legea îi poruncește să facă.

Ceea ce nu trebuie să ne conducă la concluzia că dragostea ar fi suficientă, iar valorile și legea nu ar mai fi necesare. Atunci când acțiunile dragostei trec dincolo de ceea ce i se poruncește prin Lege, ea nu acționează împotriva poruncii, ci ca o îndatorire într-un cadru bine determinat.

Cum poate fi transpus acest lucru într-un context secular?

În ceea ce privește dragostea, în viața cotidiană se pot găsi multe exemple care să ilustreze consecințele ce derivă din situațiile în care regulile și dispozițiile lor de aplicare lipsesc cu desăvârșire. Oare cum ar arăta un joc de fotbal al cărui unică regulă ar fi cea de *fairplay*?¹ În sport, ideea de *fairplay* este importantă, dar fără dispoziții care să reglementeze aplicarea ei, este lipsită de sens și ineficientă. Fiecare jucător de pe teren ar înțelege *fairplay*-ul într-un mod diferit.

1 Acest exemplu este preluat din Erwin Lutzer, *Measuring Morality. A Comparison of Ethical Systems*, Dallas (TX), 1989, p. 36.

Reglementările stabilite la locul de muncă împotriva hărțuirii sexuale sunt importante. Însă la fel de important este ca firma respectivă să creeze pentru salariale ei structurile necesare contracarării unor asemenea gesturi. Motivația este așadar dragostea față de potențialele victime. Pentru respectarea regulilor nu este necesar ca potențialii făptași să împărtășească punctul de vedere al statului sau al instituției respective. Cu toate acestea este de dorit ca bărbații să aibă un comportament decent din proprie convingere și din respect față de femei. Prin urmare, o firmă prevăzătoare nu se va limita la stabilirea unor reguli și la crearea unor structuri care să împiedice asemenea acțiuni, ci va căuta să-i influențeze pe cât mai mulți dintre salariați în convingerea lor lăuntrică: fie prin lecturi, prelegeri și seminarii, fie prin grupe de dialog, în care femeile să-și poată exprima impresiile și dorințele, sau chiar prin soluții concrete de terapie pentru cei înclinați spre acest comportament – terapie care poate fi făcută în cadrul instituției, de către un angajat specializat, sau în afara ei.

*Exemplu
din domeniul
economic
și politic*

Dragostea de semeni sau iubirea de sine?

Prin stabilirea legăturii dintre dragoste și poruncile lui Dumnezeu este clarificată și întrebarea cu privire la iubirea de sine ce pare a fi sugerată de afirmația „Iubește-l pe aproapele tău ca pe tine însuși.“ Unii înțeleg aceste cuvinte ca pe un principiu general, conform căruia cineva ar trebui să se iubească pe sine însuși, înainte de a putea să iubească o altă persoană. Alții consideră dragostea de sine ca finalitate a lepădării de sine pe care o cere Isus (Matei 16:24; Marcu 8:34; Luca 9:23); conform acestei interpretări, expresia „ca pe tine însuși“ este o recunoaștere a egoismului, care, din păcate, rămâne întotdeauna prezent.¹ Dacă se adaugă la această afirmație poruncile

1 Pentru o istorie a noțiunii de „egoism“, de la transpunerea ei de către Immanuel Kant în domeniul eticii, vezi Heinz-Horst Schrey, „Egoismus“, în Gerhard Müller, ed., *Theologische Realenzyklopädie*, vol. 9, Berlin, 1993/1982, p. 304-308. În studiul respectiv, se face în mod justificat

lui Dumnezeu, se observă că ambele interpretări, în aceeași măsură, au și nu au dreptate. *Dacă Dumnezeu ne-a poruncit să ne îngrijim de noi înșine și să ne bucurăm de ceea ce facem, atunci înseamnă că în această privință nu poate fi invocată ca principiu lepădarea de sine.* De vreme ce Dumnezeu ne dă responsabilitatea de a ne câștiga existența sau ne poruncește să ne bucurăm de hrana pe care o avem, atunci o astfel de implicare sau atitudine a noastră nu poate fi greșită. *Însă atunci când El ne cere să punem interesele unei alte persoane mai presus decât propriile noastre interese iar noi desconsiderăm această cerință, în primul rând noi înșine vom avea de pierdut.* Wilhelm Lütgert a formulat acest lucru, într-un mod adecvat, în următoarele cuvinte: „Dacă prin dragostea față de Dumnezeu, preocuparea obsesivă cu privire la sine [*Selbstsucht*] este eliminată din instinctul de conservare, atunci acest instinct se transformă în iubire față de sine [*Selbstliebe*]... Obsesia sinelui nu este iubire față de sine. În definitiv, omul obsedat de sine nu poate iubi nimic, nu se poate iubi nici măcar pe sine însuși.”¹

Biblia nu așază în contradicție individul și societatea sau interesele proprii față de interesele celorlalți. Ea nu este într-un total individualistă, după cum nu este nici exclusiv preocupată de societate în ansamblul ei. Biblia protejează sfera privată a individului (de exemplu, Prov. 25:16-17) și în aceeași măsură nu elimină nici responsabilitatea socială.

Cunoscuta „Regulă de aur” a lui Isus leagă, la rândul ei, iubirea de sine și trăirea pentru semenii într-un mod de nedespărțit: „Tot ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi la fel; căci în aceasta este cuprinsă Legea și Profeții” (Matei 7:12). Prin urmare, nu putem decât să-i dăm dreptate lui George Gilder, specialist în științe economice: „Convingerea că fericirea celuilalt slujește în final însuși binelui propriu își croiește greu drum spre inima omului. Și totuși aceasta este «Regula de aur» a economiei, cheia păcii și a bunăstării și o condiție a progresului.”²

următoarea remarcă: „Faptul că egoismul – înțeles ca focalizare a omului asupra sinelui [*Ichzentriertheit*] – reprezintă o trăsătură a lumii moderne, poate fi considerat drept o axiomă general recunoscută în studiile recente de sociologie și psihologie a culturii” (p. 306).

1 George Gilder, *Reichtum und Armut*, München, 1983, pag. 19.

2 Francis Schaeffer, *Und er schweigt nicht*, Wuppertal, 1991 (1975), p. 17.

Biblia însăși argumentează în două moduri faptul că scopul suprem al ființei umane este de a dobândi viața veșnică și de a trăi într-o eternă comuniune cu Dumnezeu. Pe de-o parte, Dumnezeu este așezat pe primul loc, iar omul se supune în smerenie voii Sale. Pe de altă parte, conformându-se acestui scop, acesta reprezintă cel mai bun lucru pe care îl poate face omul pentru sine însuși. De aceea, Biblia pledează constant în favoarea trăirii unei vieți după voia lui Dumnezeu, afirmând beneficiul pe care îl va avea pentru eternitate omul care trăiește o asemenea viață (de exemplu, Efes. 6:8, Col. 3:23-24; Ioan 4:36; de asemenea, 1 Tim. 6:19). Comuniunea veșnică cu Dumnezeu este suprema desăvârșire a iubirii față de Dumnezeu, a iubirii față de semenii și a adevăratei iubiri față de propria viață, în această comuniune împlinindu-se totodată dorința omului de a face cu viața sa tot ce poate fi mai bun.

Căsnicia oferă cea mai bună exemplificare a modului în care iubirea față de sine și dragostea față de celălalt sunt strâns legate una de alta. Este adevărat că în căsnicie, partenerii făgăduiesc să-și trăiască viața unul pentru celălalt și, în ultimă instanță, chiar să-și dea viața unul pentru celălalt, dar acest lucru se petrece doar pentru că ambii făgăduiesc același lucru. Când cineva se căsătorește, acea persoană se investește în întregime în partenerul de viață, și totuși el este principalul beneficiar! Iată de ce Pavel nu se ferește să scrie că „Cine își iubește nevasta, se iubește pe sine însuși“ (Efes. 5:28). Această perspectivă se dovedește a sta în spatele raționamentului lui Pavel cu privire la dragostea soțului față de soție: „...căci nimeni nu și-a urât vreodată trupul lui...“ (Efes. 5:29). O viață sexuală împlinită înseamnă în înțelegerea lui Pavel că fiecare dintre soți îi dă întâietate celuilalt: „Soțul să-și îplinească față de soție datoria de soț; și tot așa să facă și soția față de soț. Soția nu este stăpână pe trupul ei, ci soțul. Tot astfel, nici soțul nu este stăpân peste trupul lui, ci soția. Să nu vă lipsiți unul pe altul de datoria de soți, decât doar prin bună învoială, pentru un timp...“ (1 Cor. 7:3-5).

*Exemplu
din domeniul
familiar*

Această egalitate în drepturi în plan sexual se întemeiază în totalitate pe reciprocitate și se năruie nu doar atunci când ambii soți devin egoiști, ci chiar și atunci când doar unul dintre cei doi își îndeplinește datoria față de celălalt.

*Exemplu
din domeniul
economic*

După cum vom vedea, un alt exemplu cu privire la caracterul bidirecțional al dragostei vine din sfera activității profesionale. Astfel, a munci înseamnă întotdeauna a munci deopotrivă pentru sine și pentru alții – de exemplu, un pantofar, profesându-și meseria, își câștigă existența și în același timp el slujește altora, prin faptul că le repară încălțăminte. În înțelegerea lui Pavel, nici măcar în cazul persoanelor înstărite nu este exclusă responsabilitatea acestora de a se bucura de propria bunăstare și de a pune această bunăstare în folosul altora: „Îndeamnă pe bogații veacului acestuia să nu se îngâmfe și să nu-și pună nădejdea în niște bogății nestatornice, ci în Dumnezeu, care ne dă toate lucrurile din belșug, ca să ne bucurăm de ele. Îndeamnă-i să facă bine, să fie bogați în fapte bune, să fie darnici, gata să simtă împreună cu alții, așa ca să-și strângă pentru vremea viitoare drept comoară o bună temelie ca să apuce adevărata viață“ (1 Tim. 6:17-19). Așa după cum bogăția slujește satisfacției proprii, ea ar trebui să slujească și nevoilor celorlalți; dacă se întâmplă acest lucru, atunci în ceruri beneficiul se va întoarce în folosul persoanei ce dăruiește aici pe pământ.

*Exemplu
din domeniul
socio-politic*

Concepția modernă cu privire la existența statului afirmă – în această privință fiind în concordanță cu învățătura biblică, posibil chiar influențată de aceasta – că statul se bazează pe un acord între guvernanți și cei asupra cărora este exercitată guvernarea. Statul există pentru cetățenii săi, iar cetățeanul, pentru stat. Statul poate funcționa doar atunci când, într-o